Bc. KATARÍNA TOMÁŠIKOVÁ
ATELIÉR EFLER - STUDIO VERNAKULÁRNÍ ARCHITEKTURY
ÚSTAV PAMÁTKOVÉ PÉČE, MODUL PAMÁTKOVÁ PÉČE
DEPARTMENT OF ARCHITECTURAL CONSERVATION
STUDIO EFLER - VERNACULAR ARCHITECTURE HERITAGE DESIGN STUDIO

REVITALIZÁCIA DOMU KULTÚRY
V BANSKEJ BYSTRICI

ADAPTIVE REUSE OF PALACE OF CULTURE IN BANSKÁ BYSTRICA

LS 2024, ÚSTAV PAMÁTKOVÉ PÉČE
FAKULTA ARCHITEKTURY ČVUT V PRAZE
SUMMER SEMESTER 2024
FACULTY OF ARCHITECTURE, CZECH TECHNICAL UNIVERSITY IN PRAGUE

Dom kultúry v Banskej Bystrici je stavba veľkého objemu z 2. polovice 20. storočia. Je popisovaný ako átriový monoblok. V pozícii mesta je situovaný blízko historického jadra a tvorí súčasť vyššieho urbanistického celku. Jeho typológiu nájdeme vo viacerých mestách a obciach východného bloku. Kultúrny fenomén sa v rôznych podobách vyskytoval aj v západných krajinách ako napríklad v Nemecku, Francúzsku, Mexiku - ako priestor pre sústredenie umeleckého života a tvorby. Na našom území bola tiež hnacím motorom myšlienka sústrediť kultúrnu obce na jedno miesto, avšak so silným prízvukom vtedajšej politickej doby.

Predpriestor pred vstupom do Domu kultúry je pochmúrny a rozbitý, námestie je vydláždené dlaždicovým patchworkom, parkovisko je rozbité, kvetináčom chýbajú pôvodné obklady, a mozaika erbov medzi kvetináčmi je miestami nepoznateľná. Do átria sa nedostanete, je za plechovým plotom. Átrium je zarastené náletovou zeleňou, stihli tam vyrásť brezy a kríky. Okná v spodných poschodiach sú vybité a zvnútra zatarasené OSB doskami. Mozaikový obklad je miestami vypadnutý, grafity nápisy sú na viacerých miestach. Nefunkčnostou stavba rýchlo spustila a neustále chátra.

Naposledy bola využitá plnohodnotné v roku 2015, odvtedy do nej nikto neinvestoval. Veľa ľudí vo veku okolo 20 rokov si pamätá vystupovať v priestoroch Domu kultúry, pamätá si premietanie filmov v kine, pamätá si tanečné krúžky, výstavy... Je otázne a stojí to za zamyslenie sa, ako je stavba vnímaná obyvateľmi, ktorí stavbu zažili od začiatku, a ako cítia jej premenu. Je to veľký priestor, ktorý dokáže fungovať aj v dnešnej dobe. Banská Bystrica je kultúrne bohaté mesto, patrí sa, aby krajské mesto malo dom kultúry. Potenciál stavba nestratila, len sme ho zanedbali a potlačili do úzadia.

Dom ultúry je hodnostná stavba. Vypovedá o dobe, jej myšlienkach, architektonických posunoch. Nesie stopu dejín viacerých oblastí. Jej schátranie, či demolícia by pre nás znamenali stratu súčasti väčšej urbanistickej myšlienky, stratu vyváženosti oblasti, a stratu či až čiastočné vymazanie kolektívnej pamäte.

Oblasť kde sa nachádza Dom kultúry sa rozvíjala najviac v 2. polovici 20. storočia. Po 2. svetovej vojne narastala v meste populácia a s tým aj potreba pre novú výstavbu. Prvé zmeny prišli so zmenou hlavnej polohy železnice, a postupným rozvojom bývania v novej štvrti ktorá vtedy dostala názov „Pred stanicou" (M. Kusý. 50- roky 20. storočia). V roku 1959 vyhral Emil Hruška urbanistickú súťaž na vytvorenie nového kultúrno – spoločenského centra a nového námestia. Realizácia nového urbanizmu sa konala v blízkosti historického centra, ale v zásade na novej ploche. Niektoré zmeny sa dotkli historického jadra, ako zmeny v lánových parcelách, a demolácia stavieb v priestore kde dne s stojí pamätník SNP a park s výstavou tankov. Najväčšia zmena sa týkala rieky Hron, kde bolo odklonené koryto meandru na plytkejší meander. Dnes sa na tomto mieste nachádza park SNP, Hotel Lux a Dom kultúry.

Celá oblasť dodnes drží osu a urbanistické princípy, nevznikla tu zatiaľ príliš rušivá zástavba, prvotný koncept je stále jasne čitateľný. Územie funguje prevažne ako dopravný uzol, ďalej ako obytná časť, nachádza sa tu základná a stredná škola, vysokoškolský internát, pošta, obchody, reštaurácie a kaviarne... Občianska vybavenosť je dostačujúca. Nachádza sa tu množstvo zelene, čo vytvára príjemný pobytový priestor, je tu výborné napojenie na hlavnú železničnú a autobudovú stanicu. Tomu však konkurujú rozbité cesty a chodníky, nesúvislé a ťažko uchopiteľné hranice námestia, druhotne vzniknuté parkovacie plochy, veľa otvoreného nevyužitého priestoru, zanedbané fasády a ďalšie prvky. Priestor má veľký potenciál ktorý v minulosti bol naplnený, a teraz sa otvára novým spôsobom uchopenia a definovania.

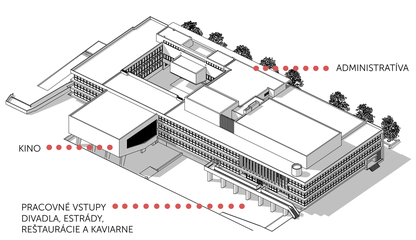

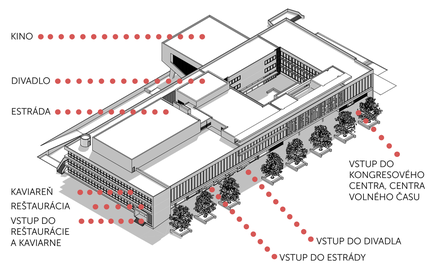

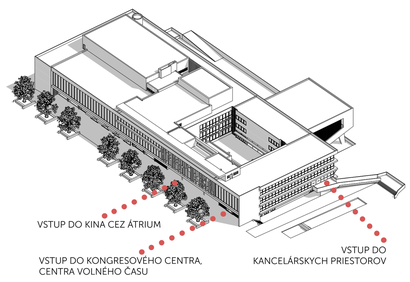

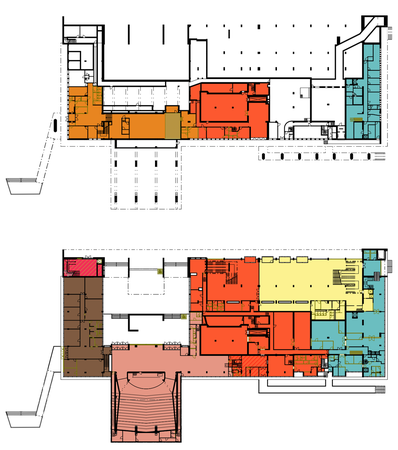

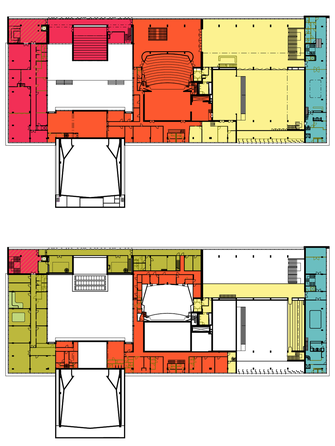

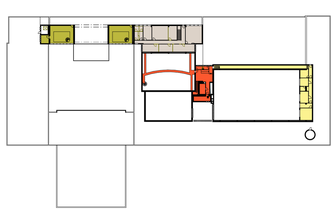

- DIVADLO
- ESTRÁDA
- GASTONÓMIA
- NOČNÝ KLUB
- KINO
- PRENÁJOM KANCELÁRIÍ
- KONGRESOVÉ CENTRUM
- CENTRUM VOĽNÉHO ČASU
- ADMINISTRATÍVA
- SPOLOČNÉ KOMUNIKÁCIE
- TECHNICKÉ MIESTNOSTI

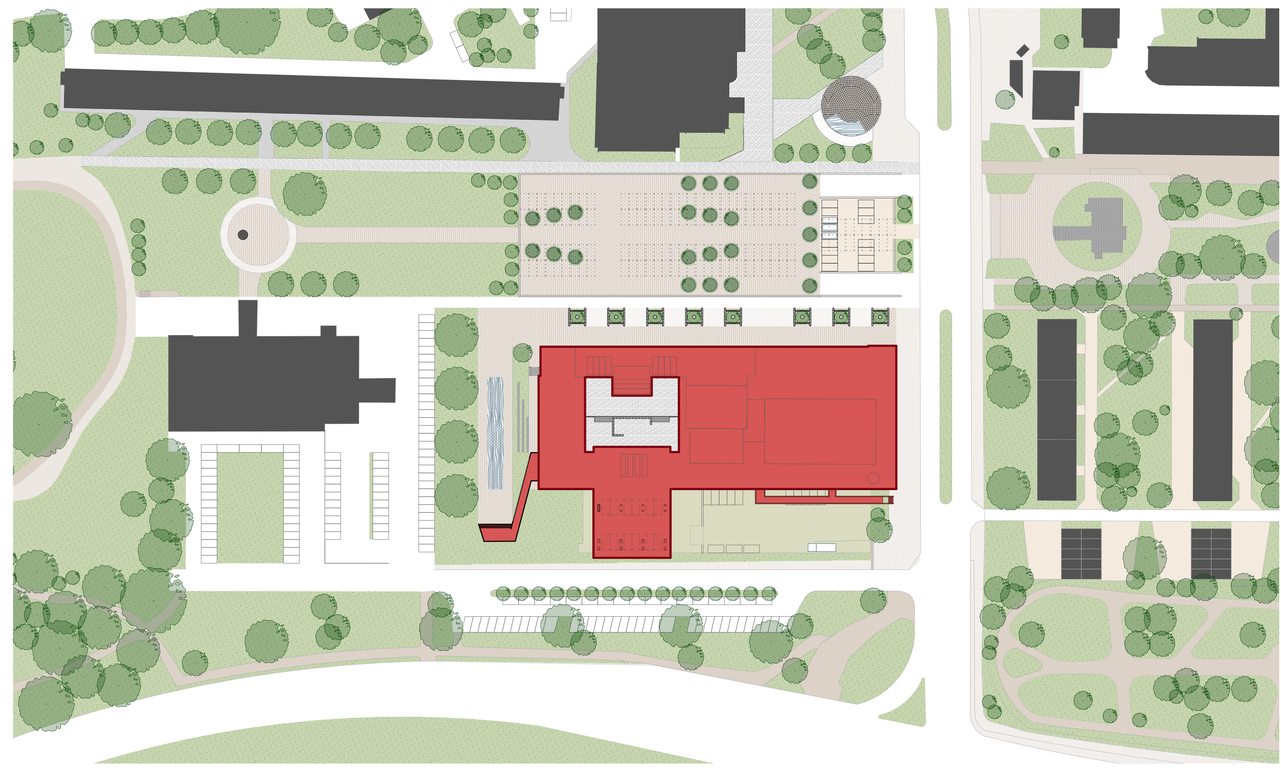

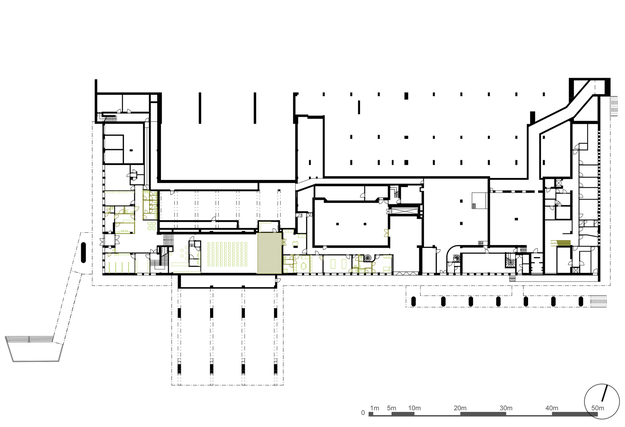

1.PP

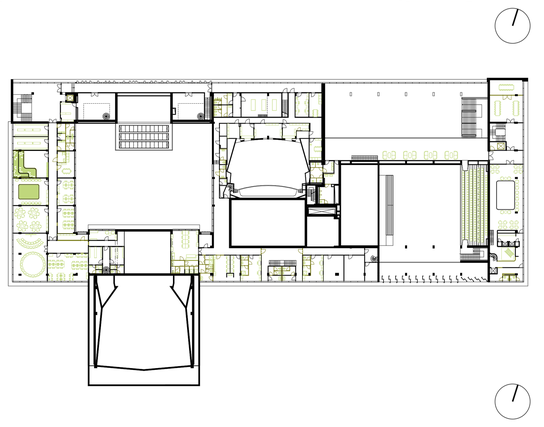

3.NP

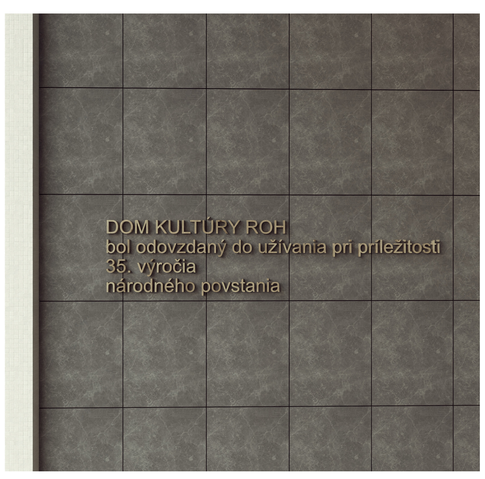

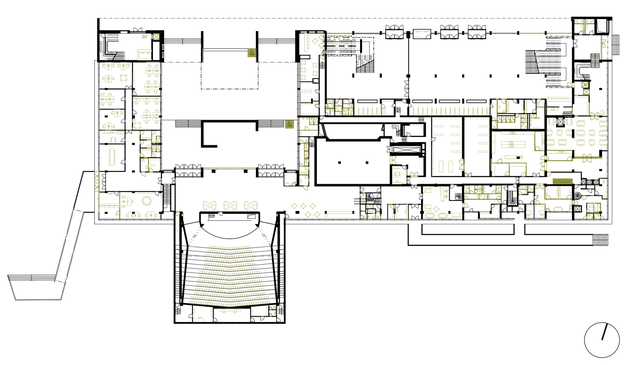

1.NP

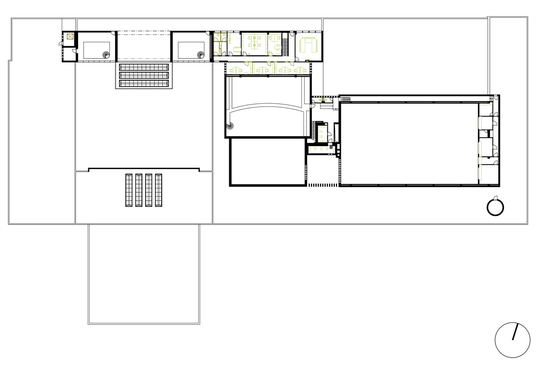

4.NP

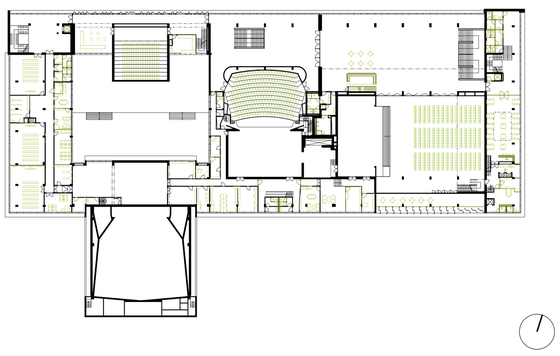

2.NP

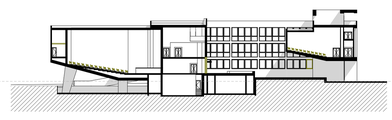

PRIEČNY REZ

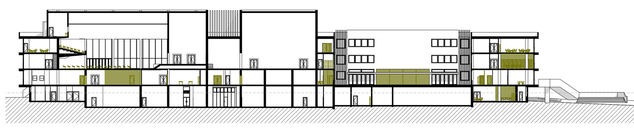

POZDĺŽNY REZ

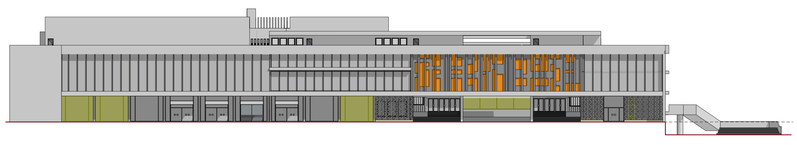

SEVERNÝ POHĽAD

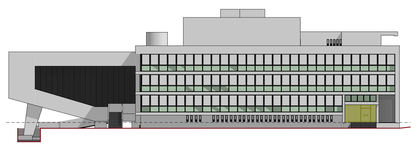

VÝCHODNÝ POHĽAD

JUŽNÝ POHĽAD

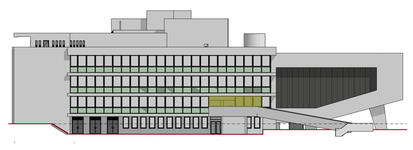

ZÁPADNÝ POHĽAD